

ASUKASTUVAN KEHITTÄMISHANKE HANKEHAKEMUS

TAUSTAA

Joutsijärven kylätalossa on vuoden 2018 syksyllä aloitettu Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama kokeiluhanke nk. Joutsijärven asukastupa, joka kesti noin 14 kuukauden ajan. Toiminta käsitti pääasiassa kylän asukkaiden ja eritoten kylän ikäihmisten kanssakäymistä ja yhteisen tekemisen ja yhdessäolon kautta tapahtuvaa hyvinvoinnin lisäämistä.

Käytännössä tämä tarkoitti kokoontumista kylätalon tiloihin 2-3 kertaa viikossa aamiaiselle, jonka yhteydessä ja spontaanin kanssakäymisen lisäksi järjestettiin muuta osallistujia kiinnostavaa tekemistä ja ohjelmaa. Eri teemoja olivat mm. innokkaat keskustelut eri aiheista, esitelmää ajankohtaisista aiheista, tietokilpailuja, näytettiin elokuvia, vierailevia esiintyjä, ja kaikkea muuta aktiivisuutta ja mielenkiintoa herättävää toimintaa.

Asukastuvan toiminta osoittautui erittäin mieluisaksi kyläläisille ja myös useille naapurikylien asukkaille tai muille satunaisille kylän vierailijoille. Asukastuvasta tuli varsinkin yksinäisille ikäihmisille kuin toinen koti ja useat heistä mainitsivat, että he ovat tulleet riippuvaisiksi sen toiminnasta. Kiistaton tosiasia on, että asukastuvan silloinen toiminta – yhteinen tekeminen ja sosiaalinen kanssakäyminen eri teemamuodoissa – parantaa hyvin monella tavalla osallistujien henkistä ja fyysistä kuntoa ja terveyttä. Tämän saattoi todeta erittäin hyvin toiminnan aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamalla kokeiluprosjektiin oli palkattu osapäivätoiminen vetäjä Kemijärven kaupungin toimesta. Projektin jälkeen toimintaa yritettiin käynnistää ensin työvoimatoimiston työllisyysprojektina, ja sen epäonnistuttua, vapaaehtoisvoimin, mutta molemmat toimintatavat epäonnistuivat.

Vapaaehtoistyönä toiminnan ylläpitäminen on osoittautunut ylivoimaiseksi. On kohtuutonta edellyttää ketään toimimaan niin työläässä ja aikaa vievässä tehtävässä vapaaehtoisesti ilman taloudellista korvausta.

KEHITTÄMISHANKE ASUKASTUVAN TOIMINNAN MAHDOLLISTAMISEKSI

1. Hankkeen tavoite

Tämän hankkeen tavoitteena on tehdä selvitys keinoista jatkaa asukastuvan toiminnan jatkamiseksi ja saada aikaan suunnitelma toiminnan jatkuvan rahoituksen järjestämiseksi.

Hankkeen aikana toimintaa pyöritetään pilottihankkeen omaisesti, jotta sen esittely kohderyhmille ja varsinkin potentiaalisille rahoittajaorganisaatiolle voidaan tehdä mahdollisimman seikkaperäisesti akuutisti.

Lopputuloksena tulee olemaan selvitys toimintatavoista ja rahoituksesta millä keinoilla asukastuvan toimintaa voidaan jatkaa keskeytyksestä vuodesta toiseen.

Hankkeen kestoaika on 10 kuukautta. Alla mainitut hankkeen eri tehtävät voidaan aloittaa viimeistään 1.1.2022 ja tarvittaessa tietenkin paljon aikaisemminkin. Hanke päättyy viimeistään 31.10.2022. Hankkeen loppuraportti tehdään valmiiksi viimeistään 31.12.2022.

2. Hankkeessa tapahtuvat tehtävät ja toiminnot

2.1 Palkataan hankkeen vetäjä osapäivätoimisesti vuoden ajaksi.

- Henkilön tehtävänä on pyörittää asukastuvan toimintaa aikaisempaan tapaan yhdessä hankkeeseen osallistuvien talkootyön tekijöiden kanssa.
- Asukastupatoimintaa pyöritetään 10 kuukauden ajan kahtena päivänä viikossa, pois luettuna mahdolliset tilapäiset sairastumiset tai muu estyminen. Yhteensä asukastupa toimii 10 kuukauden aikana 72 kertaa.
- Asukastuvan arvioitu kävijämäärä suunnitellaan keskimäärin 10 henkilö per kerta (min. 5 henkilöä ja max. 20 henkilöä).
- Osallistujien kanssa yhteistoimin keskusteluiden järjestäminen eri aiheista. Ainakin 20 kokontumiskerralle eri aiheiden aloittaminen. Muulloin keskustelu vapaata osallistujien omien aiheiden ympärille.
- Pidetään ainakin 5 esitelmää seuraavista aiheista:
 - Sallan radan rakentamisen historia
 - Joutsijärven kylän historiaa
 - Talvisodan historia Sallan rintamalla
 - Ilmastonmuutoksen nykytila ja itälappilaisten mahdollisuus siihen vaikuttaa
 - Luonto ja eläimet ympäristössämme Itä-Lapissa ja Joutsijärvellä
 - Tarvittaessa esitelmät voidaan pitää usealla eri kielellä.
- Näytetään vanhoja elokuvia muutaman kerran vuodessa. Ainakin 5 sellaista elokuvaa, joita ei esimerkiksi Yle:n arkistoissa ole.
- Käynnistetään kylämatrikkelin tekeminen, johon kerätään tarinoita muutamista kylän persoonista ja tehdään tarinoista kattava esitelmäpaketti.
- Ikäihmisten poissaolojen valvonta. Jos joku vanhempi vakiokävijä ei ole saapunut paikalle, niin selvitys onko kaikki kunnossa. Tarvittaessa käynti paikan päällä.

2.2 Asukastuvan pitkäaikainen rahoitus

- Kutsutaan kaupunginhallituksen ja hyvinvointilautakunnan edustajat vierailemaan asukastuvalla ja esitellään heille asukastuvan toimintaa. Tarkoituksena selvittää yhteistyössä Kemijärven kaupungin kanssa miten saadaan aikaan pitkäaikainen rahoitussuunnitelma asukastuvan jatkuvan toiminnan järjestämiseksi.

- Kutsutaan työvoimatoimiston edustaja tutustumaan asukastuvan toimintaan ja sen antamiin mahdollisuuksiin työllistää pitkäaikaistyöttömiä toiminnan jatkuvuuden mahdollistamiseksi.
- Selvittäminen ja yhteydenotto kaikkiin muihin mahdollisiin sosiaalialan organisaatioihin ja rahastoihin, jotka ovat rahoittaneet samanlaista toimintaa. Näiden organisaatioiden edustajien tapaaminen, jos mahdollista.

2.3 Raportointi

Hankkeen loppuraportissa esitetään ainakin seuraavat asiat ja tapahtumat, jotka palkattu henkilö raportoi ja ja vahvistaa.

- Asukastuvan kokoontumiskerrat
- Osallistujaluettelo joka kokoontumiskerralta
- Työntekijän päiväkohtainen palkkalaskennan tuntikirjanpito
- Aiheet, joista on johdetusti keskusteltu
- Näytetyt elokuvat
- Esitelmien aiheet ja osan nauhoitteet
- Talkootyöntekijöiden työlistat
- Tarkka pöytäkirja kaupungin edustajien kanssa käydyistä keskusteluista rahoituksen järjestämiseksi
- Tarkka pöytäkirja muiden rahoittajaorganisaatioiden kanssa käydyistä keskusteluista
- Tulosten tarkastelu

Hankkeen kustannusarvio on esitetty hakemuslomakkeessa.

YHTEENVETO

MMM Sirkka Liisa Peterin tuore väitöstutkimus syventyy lappilaisten kyläyhteisöjen omaehtoisen toiminnan kehittämiseen ja sitä tukeviin oppimisen voimavaroihin. Väitöskirjassa selitetään mm. seuraavia asioita

Mitä ovat oppimisen edellytykset ja esteet? Entä mikä on kyläyhteisön hiljaisen tiedon rooli oppimisen tukena? Peterin mukaan kyläyhteisöjen asemaa - kunnan sisällä ja yli kuntarajojen - tulisi nykyisestäään vahvistaa. Parhaimmillaan idearikas ja toimiva kyläyhteisö lisää koko seutukunnan elinvoimaa.

Kylien kulttuuriympäristö on monin tavoin läpikäynyt muutoksen. Ennen kylät olivat tiiviitä sosiaalisia yhteisöjä, nykyisin yhteisöllisyys vaihtelee hyvin paljon. Myös kylien merkitys fyysisenä paikkana on muuttunut: käsitys kylästä on laajentunut. Nykyään ”kyläläiseksi” voi mieltää itsensä niin ikänsä kylässä asunut asukas kuin satunnaisesti kylällä vieraileva, ulkomailla asuva kesämökkiläinenkin. Lisäksi luonnon merkitys on kasvanut, ja luonto on tänä päivänä olennainen osa viihtyisää asumisympäristöä. Kaikki nämä kulttuuriympäristön osatekijät vaikuttavat kyläläisten elämään joko positiivisesti tai negatiivisesti.

Peteri tarkasteli osana ”Oppivat kylät” -hanketta kuuden lappilaisen kyläyhteisön toimintaa ja erityisesti sitä, millaisia kyläyhteisön toimintaa kehittäviä oppimisen voimavaroja kyläläisten kertomana löytyi. Kyläyhteisöissä on paljon hiljaista tietoa, sekä yksilöllistä että yhteistä, ja monia erilaisia taitoja. Se, haluavatko kyläläiset osallistua kylän toimintaan ja tarjota oman tietotaitonsa yhteiseen kehittämiseen, vaihtelee kuitenkin paljon.

Kyläyhteisö kasvaa oppimisen yhteisöksi

Kun kylän ilmapiiri on positiivinen ja kunnioittava, se luo hyvät puitteet hiljaiselle tiedolle ja sen hyödyntämiselle. Tietoa siirtyy hiljaisena signaalina kyläläiseltä toiselle, kun ihmiset innostuvat ja vaihtavat kokemuksia.

Kyläläisten keskustellessa keskenään kylän toiminnasta he oppivat samalla toisiltaan uusia, erilaisia taitoja. Kokemukset ja perinnetieto siirtyvät eteenpäin.

Juuri toimintatapoja *uudistava oppiminen* – eli toisten mielipiteiden ja erilaisten toimintatapojen hyväksyminen kriittisenkin keskustelun myötä – mahdollistaa uusien, hiljaisten tietojen ja taitojen löytämisen sekä jakamisen.

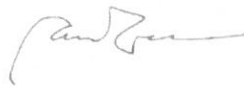
Näin kyläyhteisö muuttuu vähitellen oppimisen yhteisöksi. Kylän sisäisen yhteistyön laatu vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten uudet tiedot ja taidot saadaan hyödynnettyä toimintaa uudistavina voimavaroina.

Kyläyhteisön asema vapaaehtoisuuteen perustuvana toimijana on kuitenkin kansalaisyhteiskunnassa epämääräinen. Tämä heikentää kyläyhteisön toimintaedellytyksiä. Peterin mukaan kylien asemaa – kunnan sisällä ja yli kuntarajojen – tulisi vahvistaa kansallisten ja kansainvälisten yhteisöjen ja järjestöjen yhteistyön avulla.

Lisäksi kylien toimintaa voidaan edistää valitsemalla kyläkohtaisia tai kylien yhteisiä niin sanottuja ”kylävääpeleitä”, jotka ottavat vastuulleen uudistavan toiminnan organisoimisen, Peteri huomauttaa.

Peteri korostaa, että jos kylien omaehtoista toimintaa halutaan aidosti tukea, niin kylälle ja kyläläisille on annettava valtaa ja vastuuta. Peteri ehdottaakin, että uudistavan oppimisen tarpeisiin kehitettävä kylien itsearviointimenetelmä olisi hyvä työkalu kylätoiminnan ymmärtämiseen ja toiminnan kehittämiseen. Parhaimmillaan idearikas ja toimiva kyläyhteisö lisää koko kunnan elinvoimaa ja toimii linkkinä valtakunnan tasolle ja EU:n suuntaan.

Voidaan todeta, että myös tämän hankkeen lopputuloksena tulee olemaan paljon samoja asioita, joita Sirkka Liisa Peteri on väitöskirjassaan tutkinut ja todennut. Lisäksi hankkeen lopputuloksena tulee olemaan niitä positiivisia tapahtumia, joita myös muissa sosiaali- ja terveysalan tutkimuksissa on todettu tapahtuvan ihmisten yhdessäolon ja kanssakäymisen lisääntyessä. Ikäihmisten sosiaalinen kanssakäyminen ja virikkeiden järjestäminen pitää heidät pidempään terveinä ja mahdollistaa heidän yksin asumisensa taajama-alueilla. Tällä keinoin saadaan myös huomattavia säästöjä.

Joutsijärvellä 28.8.2021

Jaakko Ojaniemi

Joutsijärven Kylätalo ry

LIITTEET

- arvio talkootyöstä
- yhdistyksen rekisteriote
- yhdistyksen säännöt
- yhdistyksen hallituksen päätös hankehakemuksen tekemisestä
- vuoden 2020 tilinpäätös
- vakuutus väliaikaisen rahoituksen järjestämisestä
- Ilmarisen laskema palkan sivukuluista
-